

pripravljene za let. Vrgel ga je v zrak in ptič se je takoj dvignil v veliko višino. Kmalu so mu sledili še drugi in krožili nad ostrmelimi gledalci.

»Čarovnik je,« so si prišepetavali.

»To so prave ptice,« je razlagal zopet drugi. »Mojster jih je znal tako uspraviti, da jih zbudi kadar hoče.«

V resnici so bile te ptice zgrajene nekako tako kot današnji zrakoplovi. Leonardo je iznašel neke vrste plin, ki je bil lažji od zraka in je z njim napolnil te svoje igračke. Izdelal jih je tako natančno in spretno, da so bile kot žive. Če bi bil imel Leonardo takrat na razpolago dober motor, bi letalstvo začelo svojo zmagovito pot že nekaj stoletij poprej kot jo je.

»Ako bi imel človek,« je večkrat dejal, »tako moč kot ptice, ne bi bila nobena težava zgraditi stroj, s katerim bi se lahko vozili po zraku.«

Leonardo je opazil in spoznal tudi moč pare in to tri sto let pred Jamesom Wattom!

Bilo je še v Milanu, ko je vojvodi Ludoviku povedal, da je izumil stroj, s katerim bi se dale izstreljevati brez uporabe smodnika težke krogle v sovražne vrste. Na prinčeva radovedna vprašanja, kakšen je ta svojevrsten top, mu je Leonardo razložil, da spusti s posebno napravo skozi razbeljeno bakreno cev vodo, ki se hipoma spremeni v paro in vrže izstrelek z veliko silo proti cilju. Pozneje je naredil s to pripravo tudi nekaj poskusov in krogla je vedno zletela med silnim pokom na določeni cilj.

Če bi se bil Leonardo pečal samo s slikarstvom, je zelo verjetno, da bi bil presegal Michelangela in Rafaela. Ni dobro, če se človek bavi s tolikimi stvarmi obenem, kajti s tem tvega, da ga tekmeči prehitijo in da sam ostane v drugi vrsti.

J. Kmet

## Albinčkovi pirhi

Ilustriral O. Gaspari.

*Sonce se je smejalo in s toplimi žarki poljubljalo zemljo. Trobentice so že pozlatile bregove in pod leščevjem je zazvonilo: cin, cin.*

*In s pomladjo je prišla velika noč. Albin jo je komaj čakal. Misлил si je: »Pirhe bomo sekali, da se bodo Gatrcе tresle!« Zastrmel je v hrib. Na vrhu so štrlele razvaline nekdanjega gradu. Med zidovi je trata, kamor hodijo otroci bližnjih in daljnjih vasi na velikonočne praznike pirhe sekati. »O, takrat pa takrat...« Kar sama roka je pobrala kamenček, pomerila in vrgla v drevo. Sijajno zadel.*

*Nosil je iz kleti krompir in repo in se vadal v sekanju. Najprej od blizu, potlej na dva, tri in štiri korake. Štirikrat je vrgel, trikrat zadel. Šestkrat je zamahnil, vsak pot zadel. Zavriskal bi od veselja, a kaj, ko bo mati precej rekla: »Poreden si, Albinček,« in bi mu požugala s prstom.*

*Stežka so se pomikali dnevi. Albinček kar ni mogel strpeti. Vsako jutro je najprej skočil h koledarčku, ki mu ga je teta prinesla iz mesta. Trgal je listke za tri ali še več dni naprej. Oh, da bi vendar že prišli tisti dve zaporedni rdeči številki! Pa ne in ne.*

*S sosedovim Tinčkom sta se razgovarjala samo o pirhih in se vadila, neprestano vadila. Albinček je čutil srečo, katera mu je tako počasi prihajala naproti. A uiti mu ne more.*

*»To me bodo gledali, ko bom vsak pot zadel! Dobil bom pirhov in še denarja bom prinesel!« Potapljal se je v sanje, še ponoči je prešerno hodil po Gatrcah in pirhi so mu kar leteli v žepe...*

Bilo je sončno in toplo jutro velike nedelje. Vse se je prelivalo v mavričnih barvah. Zemlja je zadihala, gozd se je zganil v pritajenem šepetu. Vsa narava je bila praznično lepa. V zraku je pelo: Krist je vstal, Albinček, veseli se in poskakuj!

Komaj je čakal, da je oče razrezal žegen in mati razdelila pirhe. Bil je v duhu že ves na Gatrcah. Nov klobuk je del na glavo. Mati mu ga je na semanji dan kupila v Žužemberku. »Samo za velike praznike ga boš imel, za nedelje je še kapa dobra!« mu je zabičevala. »A danes je velik praznik, velikonočna nedelja,« je preudarjal. Še od maše je ostal v praznih hlačah in oprana srajca je bila kot nova. O, Albinček se bo postavil! Pa ne bo materi nič povedal, morda bi ga še ne pustila ne.

Nestrpno je čakal prilike, da bi se neopazeno zmuznil od doma. Segel je v žep. Oh, v hipu mu je šinilo skozi možgane: denarja pa nič. Zadnje centesime je včeraj izgubil v travi.

»Moj Bog, brez denarja na Gatrcel!« Ostrmel je. Na njegove svetle upe je padla črna senca.

»Poiskati ga moram!« Na ortu je zdrknil na kolena in se po vseh štirih plazil po zemlji, odgibal travo, brskal in iskal. A bilo je vse zaman, denarja ni bilo.

Zaslišal je govorjenje in vesele klice. »So že na Gatrcah,« je pomislil. Vrglo ga je kvišku. Naslonil je dlan na čelo in željno gledal v hrib.

»Anžev je, poznam ga po glasu, in Brlanov.« Hrepenenje se je vžgalo v njem, žalostno so se mu zrcalile oči. Praznična svečanost se je dvigala iz doline in se mešala z glasovi njegovih tovarišev. Albinčkovo srce pa je bilo tako poirto, da bi zajokal kot še nikoli. Hodil je pred hišo s sklonjeno glavo. Toliko se je vadil, nobenkrat zgrešil in se tako veselil tega dne, zdaj pa tako...

»Ali ne bi šel brez denarja?« se je oglasilo v njem.

»Ne, ne, to pa ne,« je zavračal misli. Ne bi ga pustili v družbo, ne bi smel sekati. »Ta nima denarja! Ne bo plačal!« Tako bi šlo od ust do ust. Napodili bi ga. Nič ne bi pomagalo, če bi jim dopovedoval, da vsak pot zadene, da ne bo treba plačati. Smejali bi se mu in ga spehali domov... Ne, brez denarja ne gre.

»Da bi imel vsaj dve liri. Bi mater prosil? Saj ne bi dobil, huda bi bila!« Ni mogel najti izhoda. Iz zanke v zanko se je lovil.

»Vzel bi,« se mu je posvetilo.

Zdrznil se je pred to mislijo. »Vzel? Še nikoli ti ni kaj takega padlo v glavo,« se je oglasilo v srcu. »Tat, tat...«

»Ne vzel, sposodil bi si; saj bom vrnil, več bom vrnil...« se je oprijemal. V duši ga je svarilo in strašilo.

»Saj bom vrnil...« se je boril.

Začul je smeh, vpitje s hriba. Po Gatrcah so tekali tovariši. »Koliko jih je, samo tebe ni,« ga je zapeklo.

»Albin, Albin! Pridi précej!« V sredi hriba je na visoki skali stal Tinček in ga klical. Mahal je z rokami in vpil na vse grlo.

Albinčka je zgrabilo. Planil je v kamro. Nikogar ni bilo. S tresočo roko je segel v omaro, vzel za dve liri novcev in zbežal iz hiše. Zdelo se mu je, da je storil greh, strašen greh... Sklonjen je hitel za hišo, mimo kozolca, čez njivo do oznožja hriba. Nihče ga ni opazil. Neznana sila ga je gnala po rebri. Ničesar ni videl, vse je bilo tako čudno. Stiskal je novce v žepu, a bili so težki, čim dalje težji. V srcu je vpilo, zvončki so žalostno kimali: cin cin-tatin, cin cin-tatin. O Bog, kako ga je bilo strah. Hitel je, hitel...

Kar plalo je po njem, ko je stopil med tovariše. Vse Gatrce so bile polne. Zbirali so se v gručo, sekali, se prepirali in vpili. Tinček je pritekel

k njemu, od veselja mu je žarel obraz. »Poglej, Albin, kako lepo jabolko sem dobil!«

Albina je popadla želja, da bi sekal, da bi se postavil. Urno se je pomešal med tovariše.

»Imaš kaj?« se je obrnil do slabo oblečenega dečka.

»Saj nimaš denarja. Bežal bi, ko bi bilo treba plačati, saj je tudi Liparjev,« se je boječe pritoževal.

Namesto odgovora je Albinček potegnil iz suknjiča novce, se mežikaje nasmehnil in ga brž potisnil nazaj. Zopet se je oglasilo: Albin-tatin, ni tvoj denar. Tat...

»Po čem? Vsak pot pol lire, drugače ne dam!«

»Naj bo!« je dejal Albinček. Saj ne bom zgrešil, se je tolažil. Potegnil je najbližjemu fantičku klobuk z glave in ga vrgel predse. Nanj je deček položil zeleno barvan pirh. Albinček se je ostopil za korak nazaj, se razkoračil in sklonil. Pomeril je — šek. Novce se je zapičil ravno v sredo. Drugi so se zasmejali, Albinček se je ponosno vpravil, deček pa je skremžil obraz. Komaj je zadržal jok.

»Pa domov pojdi, če misliš večati! Kaj pa daš sekati!« Albinček se je zaničljivo ozrl vanj in odšel k drugi gruči.

Tisti pirh je dal sekati naprej, dobil je liro zanj in še pirh mu je ostal, ker ni bil zadet. »Mati, vse bom vrnil, da veste!« Misel, da je denar vzel, ga je še vedno grizla. Zazvončkljal je z drobižem, pogum mu je rasel in kar nekak ponos ga je prevzemal. Sekal je in sekal, kaj če mu je včasih spodletelo. Denarja je imel dosti, vsaj tako se mu je zdelo. Spodletevalo mu je vedno bolj pogosto, že natrpni žepi so postali ohlapni in lire je moral kar razdajati...

Zavedel se je, prislonil se je k zidu in začel preštovati. »Ravno dve liri! Ne smem sekati, vrniti bom moral, da mati še opazila ne bo.«

Tisti hip mu je planilo v uho: »Pomaranča, kdo jo gre...?« Ozrl se je. V gruči je stal deček, za glavo višji od drugih. Smehljaj se je: »Nič mi ni zanj, kdo jo gre?« Držal je debelo pomarančo v roki in ponavljal: »Zastonj jo dobi, kdor ima srečo!«

Dečki so jo željno ogledovali, a nikdo se je ni upal iti sekati.

»Albin jo bo,« je zavpil Tinček: »Kajne, da jo greš?«

»Kaj? Jaz? Ne smem! Ne grem,« je urno popravil.

»Saj jo boš zadel. Če je ti ne boš, je ne bo nihče.«

Vabljiva rumena pomaranča se je vrtela v dečkovi roki. »Ko bi jo...« je popadlo Albinčka. »Ne, če liro zapravim, ne bom mogel materi vrniti.« »Pokazal jo boš materi! Oh, pa taka pomaranča! To je bo vesela!« mu je nekaj prigovarjalo.

»Daj, če imaš pogum,« je deček podžigal.

»Se ne upaš?« so vpili drugi.

»Zadel boš, da se ne bo hvalil z njo. Še žal mu bo, da jo je ponujal. Ali tebe ne pozna.« Tinček ga je ves čas suval s komolcem: »Strahopetec!«



»Grem!« se je Albinček odločil, dasi mu je v srcu dejalo drugače. »Da se ne upam, boste videli...«

Dal je pomarančo na klobuk, jo obračal in iskal pripravnega mesta. Nato je primerjal z vseh strani, nihal z roko in zazdelo se mu je, da mu nevidna sila zadržuje roko. Materin denar polaga na tehtnico, joj, če ga bo izgubil! Najrajši bi pustil.

»Daj no, daj! Kaj pa čakaš!«

Zamahnil je z vso silo — frrr — novec je odletel daleč proč. »Ah, nisem zadel,« ga je zabelelo. »Nazaj ne morem!« Tovariši so ostrmeli, dečkov glasni smeh je Albinčka zbodel. Zamahnil je drugič in tretjič...

»Pomaranča je bila v kropul! Ne grem je več sekati!« je zavpil s spremenjenim glasom.

»Kaj! V kropul? Zjutraj sem jo kupil! Premalo vržeš, pa se ne prime.«

»Ná denar! Štirikrat sem vrgel, liro ti dam in še pomarančo imej!«

»Ne maram,« se je razjezil deček. »Do konca boš sekal, dokler je ne boš zadel. Misliš, da sem neumen... kaj pa greš, če ne znaš!«

»Poglej, kako je mehka, pa vendar denar kar odskakuje. V kropul je bila, da ti povem...«

»Še enkrat reci...!« Doignil je pest in sršenasto pogledal.

Deček je prijel pomarančo v roko in nastavil: »Tako boš morda lažje zadel,« mu je dejal z mirnim glasom.

Zopet in zopet je Albinček zamahnil. Bil je žalosten in obupan, da se mu je povescila roka. »Kaj bo rekla mati?«

»No, le daj...«

»Samo dve liri imam, pa še te dve nista...« Zataknilo se mu je v grlu in tresla se mu je desnica. Milo proseče se je ozrl v dečka, iskal je usmiljenja...

»Kolikor imaš, toliko boš dal, če ne zadeneš...«

Osmič je Albinček doignil roko, zavrtelo se mu je v glavi, mati mu je za hip stopila pred oči, nato se je vse zameglilo, le iz dna duše je še vedno vpilo: Albin-tatin! Koleno mu je klecnilo, zamahnil je z zadnjo močjo... vesk!

»Nisi zadel! Denar...«

Albinček je izgubil vse. Kakor v omotici je segel ves obupan v hitrici v žep, vrgel materin denar predenj, nato pa omahnil na zid in na skrivnem presunljivo zajokal: »Mati, odpusti, mati, odpusti!«



Maksimov

## Tri pisane pirhe ...

Tri pisane pirhe  
doma sem dobil,  
ker v šoli sem lefos  
se pridno učil.

A rad bi bil pirhov  
kaj več imel —  
in skrivoma sekati  
na vas sem jih šel.

Izgubil na vasi  
sem pirhe vse tri...  
Zdaj čakal bom nove  
velike noči...